

Utbildningsinspektion i Västra skolan, förskoleklass och grundskola 1–6

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kunskapsbedömningen och betygssättningen, kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga författningar. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

Genomförandet av inspektionen i stadsdel Centrum, Västra skolan

Skolverket sände den 1 november 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Västra skolan har bestått av undervisningsrådet Helena Olivestam Torold samt experten Anita Magni-Olsson. Besök i Västra skolan genomfördes den 19 maj 2005.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Stadsdel Centrum, Västra skolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

På Västra skolan i stadsdel Centrum genomfördes formella intervjuer med rektorn, två elevgrupper, en grupp lärare, personal i elevvårdsteamet samt föräldrar. Lektioner besöktes i samtliga åldersgrupper. Under besöket fördes också spontana samtal med elever och personal med olika befattningar.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Stadsdel Centrum, Västra skolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	133
Förskoleklass	35
Grundskola	175

Västra skolan är en F–6-skola på Gamla Väster i Malmö. I anslutning till skolan finns fritidshem och fritidsklubb. Eleverna kommer från olika bakgrunder, bor i närområdet och tar sig till skolan själva. Majoriteten av föräldrarna har arbete inom akademiska yrken, konstnärs- och hantverksyrken.

Rektorn beräknar att ca 20 procent av eleverna har en förälder född utomlands. Elever med båda föräldrarna födda utomlands är cirka tio procent, enligt rektorn. Elevvårdsteamet uppger att skolan endast har andra generationens invandrare och att föräldrarnas hemländer ligger nära Sverige. Den kulturella mångfalden har ökat under senare år.

Västra skolan har anor från tidigt 1800-tal. Renoveringar utfördes 1981 och 1997. Ett gårdshus renoverades 1997 och används nu för skola och fritidshemsverksamhet. Skolgården renoverades 2002 och fick bland annat en monumental väggmålning utförd av en konstnär.

Huvudparten av eleverna från Västra skolan har tidigare fortsatt sin skolgång på Dammfriskolan. Genom ett beslut på stadsdelsnivå skall eleverna från Västra skolan nu fortsätta årskurs 7–9 på Johannesskolan, ett beslut som delar av föräldrarna och eleverna starkt motsätter sig.

Västra skolan deltar sedan läsåret 2001- 2002 i försöket med utbildning utan timplan i grundskolan. Arbetet är organiserat i arbetslag och undervisningen sker i åldersblandade grupper.

Bedömning

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Majoriteten av de intervjuade eleverna uttrycker glädje över sin skola och anser att de lär sig mycket. ”Bra och rättvisa lärare som lär ut på rätt sätt, en bit i taget och aldrig med stress” är exempel på elevkommentarer. De yngre eleverna tycker att skolan är givande och att det mesta är roligt. Vissa av eleverna i årskurs 6 uttrycker att den minskade lust för skolan de nu känner är en naturlig utveckling med tanke på deras ålder.

Inspektörerna noterar i flera klassrum kunskapssökande dialoger mellan lärare och elever. En lugn atmosfär rådde i de olika elevgrupper inspektörerna besökte.

Inspektörerna bedömer att skolans resultat avseende normer och värden är god. Rektorn beskriver elevernas sätt att möta och ta hand om varandra, deras respekt för olikheter, deras öppenhet, glädje och ansvarstagande. Eleverna är medvetna om att de skall ta hand om varandra och att alla människor är lika mycket värda. Som ny elev på skolan blir man väl omhändertagen, anser eleverna. Dessutom observerar inspektörerna att eleverna arbetar koncentrerat och med engagemang på de lektioner som besöks. Äldre och yngre elever samarbetade fritt och otvunget i undervisningssituationerna, äldre elever hjälpte yngre kamrater.

Eleverna anser att det finns fall av mobbning på skolan och de är medvetna om vilka som är utsatta och om sin egen roll. Alla intervjuade anser att klimatet mellan eleverna och mellan lärare och elever huvudsakligen är gott, men att man på sistone märkt en något hårdare ton mellan eleverna. De intervjuade föräldrarna och några pedagoger anser att under den lugna ytan kan finnas utstötningsmekanismer som de vuxna inte alltid observerar.

De elever som intervjuats känner sig trygga i sin skolmiljö. Vuxna finns tillhands om något händer. Med frimodighet uttrycker de sina tankar och åsikter inför inspektörerna och argumenterar väl för sina ståndpunkter. Eleverna reagerar när andra utsätts för kränkande behandling och som exempel anger vuxna i intervjuer att skolans elever i möten med elever från andra Malmöskolor reagerar på för dem främmande attityder och förhållningssätt.

Inspektörerna bedömer att eleverna tar ansvar för sitt lärande och sin miljö. Det är rent och snyggt överallt på skolan och eleverna håller god ordning på sitt material och hjälper till att plocka undan. Flera elever uttryckte spontant glädje och stolthet över sin skola och skolgård. Lärarna uppfattar att eleverna inte

längre är lika drivande i att vilja påverka det gemensamma på skolan som de var under renoveringen av skolgården.

Av de nationella proven i årskurs 5 2004 framgår att av de elever som genomfört proven har 97 procent uppnått målen i svenska. Motsvarande siffror för matematik är 94 procent och för engelska 97 procent.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att eleverna känner sig trygga i skolan och själva anser att de lär sig mycket. Elevernas vilja att påverka skolarbetet bedöms som stor. Kunskapsresultaten som de framstår i de nationella ämnesproven i svenska, engelska och matematik är mycket goda. Det finns ingen sammanställning över i vilken utsträckning eleverna når målen i de ämnen som inte har nationella prov. Inspektörerna kan därför inte bedöma eleverna kunskapsutveckling i dessa ämnen.

Med tanke på att skolan arbetar utan timplan och med fokusering på temaarbete bör skolan med större noggrannhet följa eleverna kunskapsutveckling i alla ämnen.

2. Arbetsmiljö och delaktighet

Lärarna har överlag en vänlig och avspänd ton gentemot eleverna

För att förbättra arbetsmiljön och göra eleverna delaktiga finns kamratstödjare och elevskyddsombud på skolan och eleverna deltar i klassråd, elevråd, biblioteksråd och matråd.

Inspektörerna bedömer att elevernas möjligheter att påverka undervisningens innehåll och arbetsformer är begränsade. De yngre eleverna har en mera positiv syn på sina möjligheter att kunna påverka undervisningen än de äldre som menar att inflytandet huvudsakligen handlar om att bestämma ordningen på redan givna arbetsuppgifter.

Vid intervju med en elevgrupp från årskurs 4-6 framkom att några klasser inte har klassråd varje vecka. "Bara när vi har något att ta upp". "Ej regelbundet". "Dom säger att det skall vara en gång i veckan men det blir det inte". "Varannan vecka", är elevkommentarer. I en enkät om elevinflytande gjord vårterminen 2004 svarar 27 elever av 185 att de nästan aldrig eller aldrig har klassråd och 36 av 179 att nästan aldrig eller aldrig utvärderar sitt eget arbete. Bland lärarna framkom det att eleverna ibland inte har något angeläget att ta upp.

Skolan samverkar med föräldrarna i skolrådet där samtliga klasser är representerade. Vissa frågor tas dock inte upp i skolrådet, ansåg föräldrarna. Det finns en aktiv föräldraförening som samarbetar nära med skolans personal. Föräldraengagemanget är stort både vad gäller elevernas skoldag och deras fritid. Intervjuade föräldrar uttrycker att de är mycket nöjda med samarbetet med rektorn och med skolan. Informationen mellan lärare, skola och föräldrar fungerar bra.

Skolan arbetar aktivt mot varje form av kränkande behandling med fokus på förebyggande insatser och de vuxnas ansvar. Skolsköterskan har enskilda samtal med varje elev. De finns många gemensamma aktiviteter för de olika klasserna och för hela skolan. De vuxna delar in barnen i grupper. Enligt vissa elever bör lärarna markera mera på allvar när spelreglerna på skolan inte följs, medan andra anser att det samtidigt finns lärare som "tar i" för mycket.

I skolans handlingsprogram mot kränkande behandling tas endast det snävare begreppet mobbning upp dessutom saknas rutiner för om vuxna kränker elever.

Tillgången till skolsköterska, skolpsykolog och skolläkare bedöms av rektor som tillfredsställande.

Det hälsofrämjande arbetet är inriktat på både den fysiska och psykiska hälsan. I hälsoarbetet ingår promenader, livskunskap, andnings- och koncentrationsövningar och massage.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans arbete med att motverka kränkande behandling är mycket gott, men vill dock påpeka att handlingsprogrammet bör utvecklas så att det behandlar alla former av kränkande behandling och att rutiner för om vuxna kränker elever finns med. Inspektörerna menar vidare att skolan bör se till att elevernas inflytande över undervisningen bör öka med stigande ålder och mognad.

3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

På Västra skolan är de nationella kursplanemålen nedbrutna i progressionsplaner i alla ämnen förutom de samhällsorienterande- och naturorienterande ämnena. Inspektörerna konstaterar att progressionsplanernas tydlighet varierar. Målen för ämnet musik är föredömligt formulerade ur ett elevperspektiv och ger därmed en tydlig grund för utvärdering på elevnivå och kvalitetsredovisning på skolnivå

Skolan sätter temaarbete i fokus under läsåret 04/05. Enligt elevvårdsteamet pågår på skolan en diskussion om vad temaarbete är. Rektorn har förtroende för att pedagogerna kopplar temaarbeten till skolans mål, med medger att en större tydlighet kan behövas.

Både föräldrar och elever bekräftar i intervjuer att de till viss del är bekanta med den nedbrytning av kursplanemålen i skilda ämnen som skolan gjort. Föräldrarna uttrycker att det är svårt att veta vad eleverna skall kunna efter de olika årskurserna. De vet inte hur det nya målstyrda systemet fungerar. Bland eleverna fanns en viss insikt om att det finns saker man skall kunna i skilda ämnen. De hänvisade till beskrivningar på papper som sitter uppsatta i vissa klassrum. Inspektörerna uppfattar att många elever inte kan skilja på uppgifter som skall utföras och mål för vad som skall läras.

Vid intervju med personalen noterade inspektörerna mycket skilda uppfattningar om hur man som pedagog kan hantera skolans nationella kunskapsmål. Lärare i de högre årskurserna efterlyste ett ökat samarbete inom ämnen som saknar nationella prov. De menade också att man redan nu också bör tänka på de mål som Västra skolans elever skall nå i årskurs 9. Inspektörerna uppfattade att många lärare nu vill fokusera på målen för elevernas lärande efter en tid av metoddiskussioner.

Lärarna menar att de ”följer elevernas kunskapsutveckling genom den individuella utvecklingsplanen, portfolio, utvecklingssamtal, progressionsplaner, individuell planering, organisation i spår och arbetslagsutveckling”. Inspektörerna bedömer, som redan konstaterats i avsnitt 1, att denna dokumentation inte samlas för att ge en helhetsbild av skolans resultat beträffande elevernas kunskaps-

utveckling. I nuvarande läge finns en sådan enbart för svenska, engelska och matematik. Inspektörerna menar vidare att det i en skola som arbetar utan timplan blir extra angeläget att beakta kursplanemålen i alla ämnen för att se till att eleverna får tillräckliga förutsättningar för att nå målen i alla ämnen.

I läroplanen står: ”Skolans uppdrag att främja lärande förutsätter en aktiv diskussion i den enskilda skolan om kunskapsbegrepp, om vad som är viktig kunskap idag och i framtiden och om hur kunskapsutveckling sker.”

Inspektörerna förutsätter att skolan fortsätter de påbörjade diskussionerna om kunskapsbegrepp och kunskapsutveckling och nedbrytningen av de nationella kursplanemålen. Samarbetet med mottagande grundskola/grundskolor bör utvidgas så att arbete kring mål, mållkonkretion och måluppfyllelse ses i ett långsiktigt perspektiv i alla ämnen.

Arbetet med att kartlägga elever i behov av särskilt stöd sker i nära samarbete mellan speciallärare, specialpedagog och arbetslagen. Enligt inspektörerna sker arbetet på ett systematiskt sätt. Specialpedagogen arbetar med de yngre barnen och specialläraren med de äldre. Hela elevvårdsteamet bestående av speciallärare, specialpedagog, skolsköterska, skolpsykolog och rektor arbetar på arbetslagens uppdrag utifrån skolans dokument: ”Hur identifierar skolan barn i behov av stöd.”

Cirka 20 elever får särskilt stöd i form av enskild undervisning. De yngre barnen får stöd av specialpedagogen i mindre grupper.

Aktuella åtgärdsprogram finns för närvarande för tio elever. Dessa åtgärdsprogram är av hög kvalitet. Åtgärderna för att eleverna skall nå kunskapsmålen är konkreta och det framgår att föräldrarna varit med vid upprättandet. Det finns också bra beskrivningar av uppföljningar där åtgärderna utvärderas och med förslag till nya åtgärder.

I modersmålsundervisningen deltar 33 elever. Inga elever har bedömts ha behov av studiehundledning på modersmålet förra läsåret.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det bedrivs ett gott pedagogiskt arbete på Västra skolan.

Samarbetet med mottagande grundskola/grundskolor bör utvidgas så att arbete kring mål, mållkonkretion och måluppfyllelse ses i ett långsiktigt perspektiv i alla ämnen.

Skolan har utvecklat mycket goda arbetssätt för att ge det stöd som elever behöver.

4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Rektorn har arbetat sju år på Västra skolan och var tidigare biträdande rektor på en stor F-9-skola. Inspektörerna bedömer att rektorn har goda förutsättningar att hålla sig förtrogen med skolans arbete. Av samtalen med personal, elever och föräldrar framgår samstämmigt att rektorn är tydlig, nära verksamheten, lyssnande och målinriktad. Inspektörerna delar denna uppfattning.

Relationerna skola – stadsdelsförvaltning är enligt rektorn och personal mycket goda. Förvaltningen ger stöd till skolan. Föräldrarna är dock inte nöjda med stadsdelsbeslutet att deras barn skall fortsätta på Johannesskolan efter årskurs sex och inte heller nöjda med hur ärendet hanterats.

Enligt skolans verksamhetsplan arbetar skolan med att förbättra verksamheten inom olika utvecklingsområden: individuellt lärande, datorer, temaarbete, elevinflytande, kvalitetsarbete, föräldrasamarbete, lokaler-miljö-material, personalbehov, arbetsmiljö kompetensutveckling och ekonomi. Inspektörerna bedömer att både rektorn och personalen är engagerade i detta arbete.

Skolans kvalitetsredovisning är gjord utifrån centrala direktiv. De områden som stadsdelen menar skall ingå i kvalitetsredovisningen är inte direkt kopplade till nationella mål i enlighet med förordningen om kvalitetsredovisning. I skolans kvalitetsredovisning finns beskrivningar i vad mån de åtgärder som beslutats genomförts. Redovisningar av elevernas utveckling och lärande i relation till de nationella målen saknas i stort sett helt.

Enligt rektor skall en struktur för kvalitetsarbete utarbetas under läsåret utifrån en hjulmodell där olika område årligen skall utvärderas.

Utifrån omorganiseringen i spår och arbetslag har en stor del av kompetensutvecklingen ägnats åt arbetslagsutveckling. För att möta den förväntade ökningen av antalet barn med annat modersmål än svenska arbetar skolan för att utveckla kompetenser att kunna möta tvåspråkiga elever. Barn i behov av särskilt stöd är ett prioriterat område när det gäller skolans kvalitets- och utvecklingsarbete.

Sammanfattningsvis uppfyller rektorn mycket väl de krav som författningarna ställer på rektorn. Inspektörerna bedömer att rektorn tar ett mycket stort ansvar för att utveckla skolan och främja elevernas allsidiga utveckling utifrån skolans uppdrag.

Rektorn bör tillsammans med personalen arbeta så att skolan får en samlad bild av elevernas kunskapsutveckling och se till att kvalitetsredovisningarnas fokus mera ligger på vilka resultat eleverna uppnår, bedömningar av måluppfyllelse och vid behov vilka åtgärder som behövs för att förbättra elevresultaten.

5. Tillgång till utbildning och omsorg

I Stadsdel Centrum, Västra skolan finns fritidshem för eleverna från 6 till 12 år.

Skolan erbjuder spanska, tyska och franska som språkval.

Inspektörerna bedömer att informationen mellan skola och hem är av god kvalitet. Föräldraföreningen har i samarbete med skolan producerat ett föredömligt informativt och lättläst informationshäfte. Skolan saknar webbplats men enligt

rektorn planeras en sådan. Vid intervjun med föräldrarna framkom, att de väntar på denna förbättring. Föräldraföreningen vill ha en egen länk. Föräldrarna uttrycker också att de vill ha mer information om skolans verksamhet på ett övergripande plan, t.ex. skolans satsningar på kompetensutveckling.

Ämnet elevens val erbjuds inte på Västra skolan. Som skäl anger man att organisationen i spår, temaarbete och den individuella utvecklingsplanen liksom deltagande i försöket att arbeta utan timplan i undervisningssituationen ger eleven rika möjligheter att välja. Detta står i strid med skolans uppdrag att erbjuda eleverna möjlighet till fördjupning och breddning inom ett eller flera av kursplanens ämnen.

Sammanfattningvis bedömer inspektionsteamet att eleverna har tillgång till utbildning och skolbarnsomsorg enligt de nationella bestämmelserna. Elevens val erbjuds dock inte vilket strider mot författningarna.

6. Resurser

På skolan arbetar 31 pedagoger varav sex är män, en könsfördelning som är bra jämfört med många andra F–6-skolor. Lärartätheten är god och den formella behörigheten hög. Skolan bör vara uppmärksam på att lärarna undervisar i huvudsak i de ämnen och ämnesområden de har utbildning för. Personalomsättningen är låg. Även detta bedömer inspektörerna som mycket positivt för Västra skolan.

Skolans lokaler fungerar väl för sina ändamål utifrån inspektörernas bedömning. Möjligheterna att bedriva utomhusidrott inom skolan område är begränsade.

Skolan är fräsch och den nyrenoverade skolgården har en inbjudande lekmiljö.

Ett bibliotek är under uppbyggnad, speciellt facklitteratur behöver kompletteras, menar rektor som har förhoppningen om att biblioteket skall kunna förstärkas med lärartimmar.

Sammanfattningvis bedömer inspektörerna att skolan har bra förutsättningar för att bedriva en kvalitativt god utbildning.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten övergripande har mycket god kvalitet.

Eleverna känner sig trygga i skolan och anser själva att de lär sig mycket. Elevernas vilja att påverka skolarbetet bedöms som stor. Kunskapsresultaten som de framstår i de nationella ämnesproven i svenska, engelska och matematik är mycket goda. Skolan har utvecklat god struktur för att identifiera och hjälpa elever i behov av särskilt stöd. Inspektörerna bedömer att rektorn arbetar mål- och inriktat för att utveckla skolan och främja elevernas allsidiga utveckling utifrån skolans uppdrag.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

Elevernas ansvar och inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer behöver utvecklas.

Skolan och ytterst rektor bör skaffa sig en övergripande och samlad bild om elevernas kunskapsutveckling och måluppfyllelse i alla ämnen.

Samarbetet med mottagande grundskolor bör utvidgas så att arbete kring mål och måluppfyllelse ses i ett långsiktigt perspektiv i alla ämnen.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Elevens val erbjuds inte.

Datum	Ort
2006-03-01	Lund

Anita Magni Olsson

Helena Olivestam Torold